

LEZEN EN LATEN LEZEN NU EN IN DE TOEKOMST

Landelijk is Hogeschool KPZ in beeld als instituut dat studenten laat merken wat de kracht van jeugdliteratuur kan zijn. Maar hoe is dat zo gegroeid? Ingrid Lammerse (vier jaar voorzitter College van Bestuur) en Hugo van den Ende (25 jaar in dienst als docent en leesbevorderaar) kijken samen terug én vooruit in een gesprek over schrijvers, leesmotivatie en rijke informatieve teksten die jong en oud enthousiasmeren.

Wanneer zo'n 25 jaar geleden een lezing van een bekende jeugdboekenschrijver minder verloopt dan gedacht, is dit de aanleiding om meer aandacht te geven aan jeugdliteratuur in het curriculum. Dat gebeurt onder meer door jaarlijks ter gelegenheid van de Kinderboekenweek een auteur of illustrator uit te nodigen samen met de plaatselijke boekhandel met een kraam vol boeken.

Als dit een aantal jaar goed loopt, komt er een voorleesdag bij met een lezing van een of twee bezoekende auteurs, een voorleesmoment van een *special guest* (de jeugdige Nederlandse voorleeskampioen van dat jaar) en workshops in samenwerking met collega's drama en de mediatheek.

Ook krijgen lezingen van auteurs een plek bij andere opleidingen onder ons dak: bij de deeltijdopleiding Leraar Basisonderwijs en bij de ad-opleiding Pedagogisch Educatief Professional.

Een telefoontje naar de jeugdboekenafdeling van de Schrijverscentrale (voorheen SSS) leert dat op deze wijze in de loop der jaren zo'n 40 verschillende schrijvers/illustratoren via hen geboekt zijn. Dit getal kan overigens ook nog op een andere manier achterhaald worden, omdat elke spreker een aardige boodschap in een van de eigen boeken in de mediatheek achtergelaten heeft. Zo hebben in het huidige studiejaar Sylvia Vanden Heede, Jowi Schmitz, Gideon Samson en Linda Dielemans ieder op eigen wijze bijgedragen aan een mooie leespromotie.

Vanaf 2010 houdt team taal een lijst met bekroonde jeugdliteratuur voor lezers vanaf negen jaar up-to-date op de website van Hogeschool KPZ, waarbij mediatheek-collega Carola de Wolf telkens nauwgezet linkjes verzorgt naar juryrapporten en naar korte beschrijvingen van de inhoud van elk boek. Met behulp van deze lijst houden de pabo-studenten vanaf hun eerste leerjaar een eigen leesdossier van inspirerende jeugdboeken bij, wat zorgt voor terugkerende aandacht voor lezen gedurende de hele studietijd.

Ook aan scholing en coaching van collega's in het onderwijsveld wordt gedacht: Hogeschool KPZ verzorgt de opleiding Specialist Jeugdliteratuur met medewerking van Stichting Lezen en Vol van Lezen. In deze opleiding krijgen leraren primair onderwijs handvatten om hun collega-leraren te ondersteunen bij het leesonderwijs. Met onderdelen van deze opleiding en inzichten vanuit Stichting Lezen zou KPZ een minor jeugdliteratuur kunnen ontwikkelen, die past in de flexibilisering van het onderwijs.

Deze vorm van samenwerking past bij het pad dat de hogeschool bewandelt. KPZ wil een brede maatschappelijk bijdrage leveren en in samenwerking met relevante partners elkaar versterken in mankracht, daadkracht, in financieel opzicht en zeker ook in denkracht en innovatief vermogen. Wat dat betreft is er gepaste trots op het onderzoekswerk van scheidend lector Ietje Pauw die de basis heeft gelegd voor meer onderzoekend innoveren. Het Kennis- en innovatiecentrum (KIC) is robuuster geworden, ook wat betreft de samenwerking met andere partijen.

Collega Wenckje Jongstra is in 2021 aangesteld als associate lector op het gebied van taalstimulering. Leraar-onderzoekers van Hogeschool KPZ werken in diverse projecten samen met hogeschooldocenten en leraren van diverse basisscholen. Het KIC beoogt de leraar als leesbevorderaar in de kracht te zetten en onderzoekt in hoeverre rijke jeugdliteraire teksten ook inhoudsrijke gesprekken uitlokken, mogelijk andere perspectieven aanreiken en dieper laten nadenken over de wereld. Het nieuwste project belicht de inzet van de methodiek van het *werken met schurende en naburige teksten* bij burgerschapsonderwijs. In dit project wordt samengewerkt met de Hogeschool Ipabo en Iselinge Hogeschool.

In dit door Hogeschool KPZ uitgedachte leesconcept werken twee lezers samen om zo twee (verhalend-) informatieve teksten over hetzelfde onderwerp te leren doorgronden. Wanneer iedere lezer verantwoordelijk is voor het lezen en begrijpen van één van beide teksten en zij vullen elkaar aan en/of bevragen elkaar op sommige punten, dan helpt de wederzijdse afhankelijkheid mee om samen tot een completer beeld te komen. De teksten zijn zo gekozen dat ze nieuwsgierigheid opwekken, beeldend geschreven zijn in een rijke taal. Wanneer de lezers meer willen weten over het onderwerp dan liggen de boeken waaruit de teksten komen, achter in de klas klaar en is dit nieuwe *Lezen met Begrip* in staat om tegelijk een leesstimulerende rol te

vervullen. De teksten kunnen zo gekozen zijn dat ze in dienst staan van een wereldoriëntatie-vak, waardoor begrijpend lezen als los schoolvak losgelaten kan worden. Hoe mooi zou het zijn als nieuwe vormen van begrijpend lezen meer gemeengoed worden en kinderen lezen weer leuk gaan vinden?

Landelijk is er de laatste jaren veel aandacht voor (afnemende) leesmotivatie in samenhang met het lezen met begrip. In 2018 is De Taalraad Begrijpend Lezen ingesteld (bestaande uit veertien Vlaamse en Nederlandse experts) door het comité van ministers met als opdracht om te komen tot een actieplan om het niveau in begrijpend lezen en de leesmotivatie van leerlingen in het basisonderwijs te verhogen. In 2020 zijn Vlaamse en Nederlandse lerarenopleidingen bevraagd op hun visie op effectief leesonderwijs op hun opleiding, uitmondend in het rapport *Effectief leesonderwijs in de lerarenopleiding: kansen, drempels en uitdagingen* van de Taalunie. Ingrid heeft in 2019-2020 met landelijke beleidsmakers geparticipeerd in Het Leesoffensief en Hugo is toegetreden tot de redactieraad Rijke Teksten van de Taalunie. Wat kunnen beide organisaties betekenen voor de toekomstige student, basisschoolleraar, basisschoolleerling en pedagogisch educatief professional?

De Taalunie heeft drie redactieraden in het leven geroepen met als doel rijke, inspirerende teksten beschikbaar te stellen voor het basis- en voortgezet onderwijs. In september 2022 wordt een website gelanceerd met gratis teksten voor lezers van 7-10 jaar, 10-14 jaar en 14-18 jaar. De teksten zijn thematisch gerangschikt en kunnen ook via zoektermen gemakkelijk met elkaar gecombineerd worden. Voor veel scholen die op een vernieuwende manier met begrijpend lezen aan de slag willen en daarbij inspirerende teksten zoeken, is dit een mooie ruggensteun. Gezien de vragen uit onderwijsveld is nu al duidelijk dat dit in een grote behoefte voorziet.

Bestuurlijk is het belangrijk om de handen ineen te slaan om de lezers (opnieuw) plezier in het lezen te geven. Het leesoffensief komt voort uit een oproep van de onderwijsraad: *Lees! Een oproep tot een leesoffensief*, Onderwijsraad, 2019. In hun oproep tot een leesoffensief staan drie aanbevelingen. De eerste aanbeveling is gericht aan de rijksoverheid met de oproep om een krachtig en een samenhangend leesbeleid te voeren. De tweede aanbeveling is gericht aan uitgeverijen, bibliotheken en schoolbesturen met de oproep om te zorgen voor een rijk leesaanbod. De derde aanbeveling is gericht aan scholen en bibliotheken: breng een rijke leescultuur tot stand.

Juist bij die laatste aanbevelingen kan de hogeschool een sturende en ondersteunende rol spelen, maar kunnen en moeten we nog meer de sterkte van alle partijen benutten. We hebben daartoe onze contacten met de Stadkamer (de plaatselijke bibliotheek) geïntensiveerd, werken inmiddels samen met verschillende hogescholen. Samen met de leesspecialisten van de Stadkamer en onze specialisten op het gebied van (de didactiek van) de jeugdliteratuur gaan we van Zwolle een leesstad maken, in de hoop dat de 'blauwvingers' veel pagina's door hun handen laten gaan.

MEER LEZEN

<https://www.onderwijsraad.nl/publicaties/adviezen/2019/06/24/leesadvies>

<https://taalunie.org/publicaties/207/effectief-leesonderwijs-in-de-lerarenopleiding-kansen-drempels-en-uitdagingen>

MET DANK AAN

Jef Aerts, Charlotte Dematons, Linda Dielemans, Simon van der Geest, Bibi Dumon Tak, Hans Hagen, Monique Hagen, Sylvia vanden Heede, Marc ter Horst, Agave Kruijssen, Tjibbe Veldkamp, Manon Sikkels, Medy Oberendorff, Anke Kranendonk, Benny Lindelauf, Koos Meinderts, Hans Kuyper, Bart Moeyaert, Arthur Umbgrove, Selma Noort, Joyce Pool, Lydia Rood, Rob Ruggenberg, Jowi Schmitz, Jan Paul Schutten, Sterrin Smalbrugge, Edward van de Vendel, Emiel de Wild, Rindert Kromhout, Ted van Lieshout, Bas van Lier, Ditte Merle, Joke van Leeuwen, Marit Törnquist, Annie Makkink, Ingrid en Dieter Schubert, Maria van Eeden, Mirjam Oldenhove en Thé Tjong-Khing.

OVER DE AUTEURS

Hugo van den Ende is hogeschooldocent taal op Hogeschool KPZ.

Ingrid Lammerse is voorzitter College van Bestuur op Hogeschool KPZ.